

Łukasz Gniot

Kwalifikacje czynnych zawodowo nauczycieli wychowania fizycznego w Wałczu

Ekonomiczne Problemy Usług nr 79, 631-639

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Łukasz Gniot

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Wałczu

KWALIFIKACJE CZYNNYCH ZAWODOWO NAUCZYCIELI WYCHOWANIA FIZYCZNEGO W WAŁCZU

Wstęp

Zadaniem i misją nauczycieli jest kształtowanie człowieka. Jest to niezmiernie ważny obowiązek postawiony przed pedagogami. To oni w dużym stopniu kształtują postać i osobowość ludzi przez cały okres swojej edukacji. Wszyscy nauczyciele powinni funkcjonować w sposób zintegrowany, pomimo wielu specjalności przedmiotowych.

Skupiając się na nauczycielach wychowania fizycznego, należy stwierdzić, że ich zadaniem jest wskazywanie ścieżek prowadzących do harmonijnego rozwoju intelektualnego i fizycznego organizmu. Skuteczność osiągnięcia tego celu jest zależna od wielu czynników. Jednym z głównych jest z pewnością stopień wykwalfikowania i doświadczenia pracowników dydaktycznych placówek oświatowych. Popatrzmy więc jak to jest w Wałczu, mieście położonym w województwie zachodniopomorskim. Miasto liczy obecnie 26,3 tys. mieszkańców. Mimo że jest to stosunkowo niewielki ośrodek miejski, należy go uznać za miasto sportu i rekreacji. Znajduje się tu 12 placówek dydaktycznych, w tym trzy szkoły podstawowe, pięć gimnazjów, pięć szkół ponadgimnazjalnych, trzy uczelnie wyższe. Zgodnie z aktualnymi trendami oraz potrzebami gospodarczymi i społecznymi, w Wałczu, tak jak w całym kraju, zmieniają się i poszerzają oferty szkół, jeśli chodzi o kierunki i profile nauki.

1. Cel

Przedmiotem artykułu jest analiza badawcza i uzyskanie informacji o kwalifikacjach zawodowych i sposobach ich osiągnięcia, a także o doświadczeniach zawodowych, wykształceniu, planach rozwojowych, podejmowaniu wysiłku fizycznego przez nauczycieli wychowania fizycznego pracujących w Wałczu. Celem artykułu jest przedstawienie lokalnej społeczności, władzom oświatowym i osobom zainteresowanym tego zagadnienia przez

- charakterystykę nauczyciela wychowania fizycznego,
- umiejętności i wiadomości z zakresu sportu i rekreacji oraz wychowania prozdrowotnego,
- poznanie planów i przeszkód w procesie rozwijania warsztatu pracy.

2. Materiały i metody badań

Materiałem badawczym jest środowisko nauczycieli wychowania fizycznego, którzy obecnie są zatrudnieni w wałeckich szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych. Badaniami objęto 27 pedagogów. Są to osoby, które wyraziły zgodę na wypełnienie ankiety.

Badania przeprowadzono na podstawie ankiety utworzonej przez autora na potrzeby artykułu. Ankieta składała się z 20 pytań wymagających zaznaczenia odpowiedzi bądź jej wpisania. Pytania dotyczyły awansu zawodowego nauczycieli, stażu pracy, wykształcenia, dodatkowych uprawnień oraz ich przydatności, planach rozwojowych, podejmowania aktywności fizycznej, prowadzenia zajęć pozalekcyjnych.

Dane dotyczące pracowników dydaktycznych opracowano na dzień 17 maja 2011 roku, przestrzegając zasady anonimowości.

3. Zestawienie i analiza zebranych informacji

Tabela 1

Charakterystyka nauczycieli wychowania fizycznego
ze względu na wiek, pracę, wykształcenie

1	2	3	4	5	6
Liczba porządkowa nauczycieli	Wiek w latach	Stopień awansu zawodowego	Staż pracy w latach	Wykształcenie średnie	Wykształcenie wyższe
1.	32	M	7	T	AWFiS Gdańsk
2.	43	D	20	LO	AWF Poznań ZWKF Gorzów Wlkp.
3.	44	D	23	LO	AWF Poznań ZWKF Gorzów Wlkp.
4.	35	D	12	LO	AWFiS Gdańsk
5.	40	D	17	LO	AWF Poznań ZWKF Gorzów Wlkp.
6.	38	D	16	LO	AWF Poznań ZWKF Gorzów Wlkp.
7.	30	K	5	LO	IKF Szczecin
8.	25	S	1	LO	AWF Poznań ZWKF Gorzów Wlkp.
9.	31	K	6	LO	AWF Poznań ZWKF Gorzów Wlkp.
10.	45	M	25	LO	AWF Poznań ZWKF Gorzów Wlkp.
11.	44	D	22	SP	IKF Szczecin
12.	53	D	30	SP	AWF Poznań ZWKF Gorzów Wlkp.
13.	31	M	7	LO	IKF Szczecin
14.	46	D	22	LO	AWFiS Gdańsk
15.	44	M	18	LO	AWF Poznań ZWKF Gorzów Wlkp.
16.	38	D	14	LO	AWF Poznań
17.	38	K	6	T	AWF Poznań ZWKF Gorzów Wlkp.
18.	50	D	27	LO	AWF Poznań
19.	41	D	18	LO	AWF Białą Podlaska
20.	30	M	6	T	AWF Poznań ZWKF Gorzów Wlkp.
21.	27	K	3	LO	AWF Poznań ZWKF Gorzów Wlkp.
22.	33	M	10	T	AWF Poznań ZWKF Gorzów Wlkp.
23.	50	M	26	LO	AWF Warszawa
24.	31	K	6	T	IKF Szczecin
25.	41	D	18	LO	AWF Poznań ZWKF Gorzów Wlkp.
26.	51	M	27	LO	AWF Wrocław
27.	40	K	7	LO	AWFiS Gdańsk

Kolumna 3: S – nauczyciel-stażysta, K – nauczyciel kontraktowy, M – nauczyciel mianowany, D – nauczyciel dyplomowany.

Kolumna 5: LO – liceum ogólnokształcące, T – technikum, SP – studium pedagogiczne.

Kolumna 6: IKF – Instytut Kultury Fizycznej, AWF – Akademia Wychowania Fizycznego, AWFiS – Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu, ZWKF – Zamiejscowy Wydział Kultury Fizycznej.

Źródło: badania własne.

Z analizy tabeli 1 wynika, że średnia arytmetyczna wieku waleckich nauczycieli wychowania fizycznego wynosi w przybliżeniu 39 lat.

W kolumnie 3 tabeli przedstawiono stopień awansu zawodowego według Ministerstwa Edukacji Narodowej: 44,4% nauczycieli wychowania fizycznego w Wałczu stanowią pedagodzy dyplomowani, 29,6% – mianowani, 22,3% – kontraktowi, 3,7% – stażyści.

Kolejny czynnik ukazujący doświadczenie w pracy, przedstawiony w kolumnie 4, to staż pracy podany w latach. Z obliczeń wynika, że waleccy dydaktycy średnio pracują w zawodzie wychowawcy fizycznego 14,8 roku.

Przyglądając się wykształceniu średniemu i wyższemu nauczycieli wychowania fizycznego pracujących w Wałczu, można zauważyć, że 74,1% ukończyło licea ogólnokształcące, a pozostali mają wykształcenie techniczne bądź są absolwentami studium pedagogicznego. Biorąc pod uwagę wykształcenie wyższe, można stwierdzić, że 85,2% pedagogów to absolwenci Akademii Wychowania Fizycznego, a pozostali – Instytutu Kultury Fizycznej Uniwersytetu Szczecińskiego. Spośród absolwentów AWF najpopularniejsza jest Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu Zamiejscowy Wydział Kultury Fizycznej w Gorzowie Wlkp. Gorzowscy pedagodzy stanowią 51,8% wszystkich nauczycieli biorących udział w badaniach.

Tabela 2

Charakterystyka nauczycieli wychowania fizycznego
ze względu na liczbę i przydatność specjalizacji oraz planów rozwojowych

1	2			3	4	5	6
Liczba porządkowa nauczycieli	Liczba specjalizacji instruktorskich i trenerskich			Najbardziej przydatne specjalizacje instruktorskie i trenerskie według nauczycieli	Czy koszty stoją na przeszkodzie w podnoszeniu kwalifikacji?	Czy nauczyciel podnosiłby kwalifikacje bezpłatnie?	Czy nauczyciel brał udział w bezpłatnym programie podnoszenia kwalifikacji odbywającym się w Wałczu?
	zdobytých w czasie studiów	zdobytých po studiach	planowanych do zdobycia				
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	2	0	1	PN	Nie	Tak	Nie
2.	2	1	5	PS	Tak	Tak	Tak
3.	1	0	0	PN	Tak	Tak	Nie
4.	0	0	1	–	Nie	Tak	Nie
5.	1	5	1	PL	Tak	Tak	Nie
6.	2	6	2	PN	Nie	Tak	Nie

1	2	3	4	5	6	7	8
7.	1	1	1	PN	Tak	Tak	Tak
8.	3	1	1	K	Tak	Tak	Tak
9.	2	3	3	F	Tak	Tak	Tak
10.	0	2	1	GK	Tak	Tak	Tak
11.	0	2	1	PS	Nie	Tak	Tak
12.	1	1	0	GK	Nie	Tak	Nie
13.	1	2	6	PS	Tak	Tak	Nie
14.	0	1	0	LA	Nie	Tak	Nie
15.	3	1	1	PS	Nie	Tak	Tak
16.	2	0	5	PR	Tak	Tak	Nie
17.	2	1	1	PL	Nie	Tak	Nie
18.	8	2	0	PK	Nie	Tak	Nie
19.	0	3	1	PS	Tak	Tak	Nie
20.	1	0	1	PN	Tak	Tak	Nie
21.	1	0	1	PL	Nie	Tak	Nie
22.	1	1	0	PN	Tak	Tak	Tak
23.	0	1	0	NW	Tak	Tak	Nie
24.	2	2	2	F	Tak	Tak	Nie
25.	6	1	1	PS	Tak	Tak	Tak
26.	1	0	0	–	Tak	Tak	Nie
27.	0	0	1	–	Tak	Tak	Nie

Kolumna 3: PN – piłka nożna, PK – piłka koszykowa, PR – piłka ręczna, PS – piłka siatkowa, PL – pływanie, LA – lekka atletyka, GK – gimnastyka korekcyjna, K – kulturystyka, F – fitness, NW – nordic walking.

Źródło: badania własne.

W tabeli 2 przedstawiono informacje na temat specjalizacji instruktorskich i trenerskich zdobytych bądź planowanych do zdobycia, ich przydatności w codziennej pracy, przeszkód finansowych lub braku czasu w dalszym rozwoju zawodowym.

Analizując kolumnę 2, można zauważyć, że nauczyciele wychowania fizycznego pracujący w Wałcu zdobyli średnio:

- 1,6 specjalizacji instruktorskich i trenerskich podczas edukacji na studiach,
- 1,4 specjalizacji instruktorskich i trenerskich po ukończeniu edukacji na studiach, a także planują zdobyć 1,4 specjalizacji instruktorskich i trenerskich.

W kolumnie 3 przedstawiono zdanie wałęckich dydaktyków wychowania fizycznego na temat przydatności specjalizacji instruktorskich i trenerskich w zależności od wybranej dyscypliny sportu. Najbardziej przydatne specjalizacje w pracy nauczyciela wychowania fizycznego w szkołach podstawowych, gimnazjach i ponadgimnazjalnych to piłka nożna i piłka siatkowa, które jedna-

kowo uzyskały 22,2% głosów dydaktyków, pływanie – 11,1%, gimnastyka korekcyjna i fitness – 7,4%, kulturystyka, lekka atletyka, piłka ręczna, piłka koszykowa, nordic walking – 3,7%.

Spośród 27 przebadanych nauczycieli 17 (63%) stwierdziło, że ich sytuacja materialna nie pozwala na dalsze podnoszenie kwalifikacji zawodowych. Dla pozostałych pedagogów koszty związane z dalszym rozwojem zawodowym nie są większym problemem. Nauczyciele jednogłośnie powiedzieli, że chętnie braliby udział w kursach podnoszących ich umiejętności, przydatnych w pracy codziennej, lecz pod warunkiem, że byłyby one bezpłatne.

Następne pytania dotyczyły udziału dydaktyków waleckich w *Ogólnopolskim programie kształcenia kadr sportowych*, który między innymi jest prowadzony przez Centralny Ośrodek Sportu – Ośrodek Przygotowań Olimpijskich w Wałczu i, co ważne, jest bezpłatny. Aż 66,6% pedagogów nie brało udziału w tym programie. Pozostała część skorzystała z szansy podniesienia kwalifikacji zawodowych bez nakładów własnych.

Tabela 3

Charakterystyka nauczycieli wychowania fizycznego
ze względu na podejmowaną przez nich formę aktywności fizycznej

1	2	3	4	5
Liczba porządkowa nauczycieli	Czy nauczyciel trenował lub trenuje którąś z dyscyplin sportu?	Jaką dyscyplinę sportu trenował lub trenuje nauczyciel?	Czy nauczyciel podejmuje aktywność fizyczną poza pracą?	Ile razy w tygodniu nauczyciel podejmuje aktywność fizyczną poza pracą?
1	2	3	4	5
1.	Tak	PN	Tak	3
2.	Tak	LA	Tak	$x > 3$
3.	Tak	PN	Tak	$x > 3$
4.	Tak	KA	Tak	$x > 3$
5.	Tak	PN	Tak	2
6.	Tak	GSiA	Tak	$x > 3$
7.	Tak	PN	Tak	3
8.	Tak	PK	Tak	$x > 3$
9.	Nie	–	Tak	$x > 3$
10.	Tak	KA	Tak	2
11.	Tak	LA	Tak	$x > 3$
12.	Tak	KA	Tak	2
13.	Tak	PK	Tak	3

1	2	3	4	5
14.	Tak	LA	Tak	x > 3
15.	Tak	PS	Tak	x > 3
16.	Tak	PŁ	Tak	3
17.	Nie	–	Tak	3
18.	Tak	PK	Tak	x > 3
19.	Tak	GSiA	Tak	x > 3
20.	Tak	PN	Tak	2
21.	Tak	KA	Tak	2
22.	Tak	PN	Tak	x > 3
23.	Tak	GSiA	Tak	2
24.	Nie	–	Tak	x > 3
25.	Tak	KA	Tak	2
26.	Tak	KA	Tak	x > 3
27.	Tak	K	Tak	x > 3

Kolumna 3: PN – piłka nożna, PK – piłka koszykowa, PS – piłka siatkowa, PŁ – pływanie, LA – lekka atletyka, K – kulturystyka, KA – kajakerstwo, GSiA – gimnastyka sportowa i akrobatyka.

Kolumna 5: 1 – raz w tygodniu, 2 – dwa razy w tygodniu, 3 – trzy razy w tygodniu, x > 3 – więcej niż trzy razy w tygodniu.

Źródło: badania własne.

Z analizy tabeli 3 wynika, że 24 z 27 nauczycieli podejmowało bądź nadal podejmuje regularne treningi różnych dyscyplin sportu, co stanowi 88,9% osób biorących udział w badaniach. Najczęściej nauczyciele uprawiają następujące dyscypliny sportu: piłkę nożną i kajakerstwo po 22,2%. Kolejne sporty według popularności wśród waleckich dydaktyków to piłka koszykowa, lekka atletyka, gimnastyka sportowa i akrobatyka, które mają po 11,1%; 3,7% uzyskały takie dyscypliny, jak piłka siatkowa, pływanie i kulturystyka.

Z pewnością zadowolające jest, że wszyscy nauczyciele pracujący w Wałczu, którzy wypełnili ankietę, podejmują aktywność fizyczną poza pracą w postaci spacerów, biegów, jazdy rowerem, gier zespołowych i indywidualnych oraz innych form ruchu rekreacyjno-sportowego. Na pytanie, jak często pedagodzy podejmują aktywność fizyczną poza pracą, większość, bo aż 55,6%, odpowiedziała, że więcej niż 3 razy w tygodniu; 18,5%, że 3 razy w tygodniu wykonuje ćwiczenia rekreacyjno-sportowe. Reszta badanej populacji, czyli 25,9%, podejmuje aktywność fizyczną poza szkołą 2 razy w tygodniu.

Zakończenie

Uzyskane wyniki badań oraz ich analiza pozwalają na sformułowanie następujących wniosków:

1. Nauczyciel wychowania fizycznego pracujący w Wałczu jest w średnim wieku – w przybliżeniu ma 39 lat i około 15-letni staż pracy w placówkach dydaktycznych. Przeważnie jest absolwentem liceum ogólnokształcącego, a jeżeli chodzi o wykształcenie wyższe, to kończył Akademię Wychowania Fizycznego.

2. Wałecki pedagog kształcący dzieci i młodzież z przedmiotu wychowanie fizyczne ma średnio 3 specjalizacje instruktorskie bądź trenerskie, a w planach życiowych dalszy rozwój zawodowy.

3. Wszyscy nauczyciele chętnie podnosiliby bezpłatnie kwalifikacje zawodowe, lecz tylko 33,4% z nich w rzeczywistości skorzystało z *Ogólnopolskiego programu kształcenia kadr sportowych*, który był darmowy i odbywał się w Wałczu.

4. Dydaktyk zatrudniony w Wałczu trenował bądź trenuje wybraną dyscyplinę sportu. Podejmuje aktywność fizyczną poza pracą, na ogół częściej niż 3 razy w tygodniu, co jest ważnym elementem budowania autorytetu wśród uczniów oraz przekazywania im prozdrowotnych nawyków.

Poziom przygotowania i kwalifikacji wałeckich nauczycieli wychowania fizycznego jest wysoki i daje nadzieję na prowadzenie prawidłowego procesu edukacji oraz zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży. Należy zwrócić uwagę na wysoki procent nauczycieli dyplomowanych i mianowanych, którzy mają bogate doświadczenie w pracy dydaktycznej.

Wałeckie placówki oświatowe mają bogatą infrastrukturę sportowo-rekreacyjną, więc wydawałoby się, że należy inwestować w kwalifikacje pracowników szkół w celu jak najlepszego wykorzystania obiektów należących do szkół.

Literatura

Bronikowski M., „Nowy” *nauczyciel wychowania fizycznego*, „Lider” 1999, nr 2.

Jaworski Z., Korzeniowski E., Lisicki T., *Czynniki efektywności pracy nauczyciela wychowania fizycznego w opiniach przedstawicieli wybranych środowisk*, „Lider” 1999, nr 3.

- Jaworski Z., *EWIKAN'92 o kwalifikacjach nauczycieli prowadzących zajęcia wychowania fizycznego*, „Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne” 1995, nr 1.
- Kosiba G., *Aktywność ruchowa nauczycieli w czasie wolnym*, „Wychowanie Fizyczne i Sport” 2006, nr 3.
- Kukla M., *Innowacje i zmiany – kluczem atrakcyjności wychowania fizycznego w Irlandii*, „Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne” 2010, nr 8.
- Ostrowska M., *Awans zawodowy nauczyciela wychowania fizycznego potrzebą własnego rozwoju*, „Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne” 2006, nr 2.
- www.sport.wlodkowic.pl, 2011.

QUALIFIKATIONEN DER BERUFSTÄTIGEN SPORTLEHRER IN WALCZ

Zusammenfassung

Ziel der Arbeit ist die Untersuchungsanalyse und Weitergabe der Informationen, die sich an die Berufsqualifikationen, Gewinnungsmethode von diesen, Berufserfahrung, Ausbildung, Entwicklungspläne und der Annahme der Körperanstrengung durch die Sportlehrer in Walcz betreffen.

Das Forschungsmaterial ist der Kreis der Sportlehrer, die heutzutage in der walczener Schulen tätig sind. Die Forschung erfolgte dank einer durch den Autor zusammengestellten für den Artikelgebrauch Umfrage. Die Fragen betreffen sich an: Beförderung der Lehrer, Dauer der Berufstätigkeit, Ausbildung, zusätzlichen Berechtigungen und Nützlichkeit von diesen, Entwicklungspläne, Annahme der Körperanstrengung und Leitung der Veranstaltungen außerhalb des Unterrichts.

Die Untersuchungsergebnisse und ihre Analyse lassen folgende Schlussfolgerungen ziehen. Der in Walcz arbeitende Sportlehrer ist im mittleren Alter (ca. 39 Jahre alt) und arbeitet bei der Schule seit ca. 15 Jahren. Meistens hat er eine allgemeinbildende Oberschule und eine Sporthochschule abgeschlossen. Er hat meist drei Instruktoren- oder Trainerspezialisierungen und will sich weiterbilden. Alle Lehrer möchten gerne ihre Berufsqualifikationen kostenlos steigern, aber nur 33,4% von ihnen hat an dem „Gesamtpolnischen Programm der Bildung des Sportpersonals“ teilgenommen. Der Programm ist kostenlos und findet in Walcz statt. Der Didaktiker nimmt die Körperanstrengung meistens häufiger als drei mal in der Woche an.